

Sygn. akt VI GC 799/18

WYRO

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 października 2018 roku

Sąd Rejonowy w Rybniku VI Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: (...) Barbara Golec

Protokolant: Justyna Leszczyńska

po rozpoznaniu w dniu 2 października 2018 roku w Rybniku

na rozprawie

sprawy z powództwa A. D.

przeciwko (...) sp. z o.o. w R.

o zapłatę

1. zasądza od pozwanej (...) sp. z o.o. w R. na rzecz powódki A. D. kwotę 22 529,53 zł (dwadzieścia dwa tysiące pięćset dwadzieścia dziewięć złotych pięćdziesiąt trzy grosze);
2. oddała powództwo w pozostałym zakresie;
3. zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 4 744,00 zł (cztery tysiące siedemset czterdzieści cztery złote) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt VI GC 799/18

UZASADNIENIE

Powódka A. D. wniosła przeciwko pozwanej (...) sp. z o.o. w R. pozew o zapłatę kwoty 22 529,53 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w transakcjach handlowych od dnia 18 stycznia 2018 r., a także zasądzenie zwrotu kosztów procesu. Uzasadniając wskazała, że pozwana nabywała od niej towary, jednakże mimo ich dostarczenia, nie płaciła w terminie umówionej ceny. Powódce należy się zatem rekompensata za koszty odzyskiwania należności od każdej z faktur (k. 3-4).

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 16 marca 2018 r., sygn. akt VI GNC 506/18 Sąd uwzględnił żądanie pozwu (k. 322).

W sprzeciwie pozwana wniosła o oddalenie powództwa, a także zasądzenie zwrotu kosztów procesu. Zarzuciła, że strony nie określiły zgodnie terminów zapłaty za towary, a powódka nie była uprawniona do samodzielnego wskazania tego terminu. Wobec tego zapłaty powinny następować i następowały w terminie 30 dni. Zaprzeczyła również doręczeniu faktur w dniu ich wystawienia (k. 327-328).

Powódka wskazała, że współpraca stron trwała kilka lat, a pozwana nigdy nie kwestionowała 7-dniowego terminu płatności faktur (k. 342-345).

Pozwana zarzuciła, że dochodzenie rekompensaty za koszty odzyskiwania należności narusza zasady uczciwości kupieckiej, a tym samym art. 5 k.c. (k. 383).

Sąd ustalił, co następuje.

Pozwana (...) sp. z o.o. w R. zamawiała u powódki A. D. towary. W okresie od stycznia 2016 r. do grudnia 2017 r. powódka wystawiła z tytułu sprzedaży towarów 131 faktur VAT na łączną sumę 121 523,05 zł, płatnymi w terminie 7 dni. Faktury były wystawiane co kilka lub kilkanaście dni i dostarczane pozwanej zazwyczaj wraz z zamówionym towarem, ewentualnie 3-4 dni po dostawie lub z kolejną dostawą. Odbiór faktur był potwierdzany przez pracowników pozwanej podpisem albo podpisem i pieczęcią firmową. Należności wynikające ze 130 faktur zostały opłacone z opóźnieniami wynoszącymi zazwyczaj kilka lub kilkanaście dni, sporadycznie kilkadziesiąt dni lub kilka miesięcy.

dowód: zestawienie wystawionych dokumentów k. 146-149; faktury VAT k. 151-153, 155-158, 160-162, 164-165, 167-172, 174-177, 179-180, 182-184, 186-190, 192-199, 201-204, 206-212, 215-221, 223-228, 230-238, 240-244, 246-251, 253-255, 257-265, 267-274, 276-279, 281-287, 289-297, 299-304; zestawienie operacji k. 213, 305-315; zeznania świadka M. T. k. 383 verte; przesłuchanie stron – powódki k. 383 verte-384 verte; przesłuchanie stron – za pozwaną przez zarządu A. A. k. 384 verte

W związku z nieterminowym regulowaniem faktur dnia 10 stycznia 2018 r. powódka obciążyła pozwaną 130 notami księgowymi z tytułu rekompensaty za koszty odzyskiwania należności, płatnymi do dnia 17 stycznia 2018 r. Każda nota została wystawiona na kwotę odpowiadającą kwocie €40, przeliczonej na złote polskie wg średniego kursu euro ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski ostatniego dnia roboczego miesiąca poprzedzającego miesiąc, w którym należności z faktur stały się wymagalne. Suma należności z not wynosiła 22 529,53 zł. Noty zostały doręczone pozwanej 15 stycznia 2018 r.

dowód: noty księgowe k. 15-144; dowód nadania i doręczenia k. 145

Pismem doręczonym dnia 8 lutego 2018 r. powódka wzywała pozwaną do zapłaty not w terminie 3 dni pod rygorem skierowania sprawy na drogę sądową. Wiadomością mailową z 9 lutego 2018 r. pozwana zwracała się do powódki o wstrzymanie działań w związku z chęcią zawarcia porozumienia. Pismem z dnia 28 marca 2018 r. pozwana odmówiła jednakże zapłaty.

dowód: wezwanie do zapłaty k. 316-317; wiadomość mailowa k. 318; pismo pozwanej z dowodem nadania k. 335-337

Współpraca stron trwała około 7 lat. Na początku współpracy pozwana zwróciła się o wystawianie faktur z odroczonym terminem płatności, wobec czego także faktury wystawiane przez powódkę przed 2016 r. zawierały zastrzeżenie o płatności należności w terminie 7 dni. Odbiór faktur był potwierdzany podpisem pracowników i pieczęcią pozwanej. Pozwana opłacała te faktury po wskazanym terminie, ale go nie kwestionowała i nie zwracała się o jego wydłużenie.

dowód: faktury (...); potwierdzenia przelewów k. 347, 349, 351, 353, 355, 357; zeznania świadka M. T. k. 383 verte; przesłuchanie stron – powódki k. 383 verte-384 verte; przesłuchanie stron – za pozwaną przez zarządu A. A. k. 384 verte

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy w postaci wymienionych dokumentów, zeznań świadka i przesłuchanie stron, które tworzyły spójny i logiczny obraz przedstawiający stan faktyczny sprawy. Sąd nie dał wiary przesłuchaniu prezesa zarządu pozwanej A. A. w zakresie, w jakim podawał, że strony nie uzgodniły terminu zapłaty, gdyż pozwana nigdy nie kwestionowała terminu zapłaty wskazanego w fakturach. Pozwana nie zwracała się o jego przedłużenie, a współpraca stron trwała kilka lat. Odroczony termin płatności został wskazany w fakturach na prośbę pozwanej. Okoliczności przemawiały zatem przeciwko twierdzeniom przesłuchiwanego.

Sąd zważył, co następuje.

Powództwo w znacznej mierze zasługiwało na uwzględnienie.

Roszczenie oparte zostało o przepis art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych (zwana dalej ustawą i w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 2016 r.), zgodnie z którym wierzycielowi, od dnia nabycia uprawnienia do odsetek, o których mowa w art. 7 ust. 1 lub art. 8 ust. 1 ustawy, przysługuje od dłużnika, bez wezwania, równowartość kwoty 40 euro przeliczonej na złote według średniego kursu euro ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski ostatniego dnia roboczego miesiąca poprzedzającego miesiąc, w którym świadczenie pieniężne stało się wymagalne, stanowiącej rekompensatę za koszty odzyskiwania należności. Przepis art. 10 ust. 3 ustawy stanowi nadto, że uprawnienie do zryczałtowanych kosztów odzyskiwania należności, przysługuje od poszczególnej transakcji handlowej.

Rekompensata za koszty odzyskiwania należności przysługuje wierzycielowi bez konieczności wykazania, że koszty te zostały poniesione. Roszczenie o rekompensatę w wysokości 40 euro powstaje po upływie terminów zapłaty ustalonych w umowie lub ustalonych zgodnie z art. 7 ust. 3 i art. 8 ust. 4 ustawy. Stanowi to swoistą sankcję dla dłużnika, prócz odsetek za opóźnienie w transakcjach handlowych, który nie spełnia świadczenia pieniężnego w terminie. Co do zasady, wierzycielowi zawsze należy się równowartość 40 euro, gdy nabył uprawnienie do opisanych odsetek, bez konieczności spełnienia dodatkowych przesłanek. Jest to uprawnienie, które nie zależy od tego, czy wierzyciel poniósł w konkretnej sytuacji jakikolwiek uszczerbek związany ze spełnieniem przez dłużnika jego świadczenia z opóźnieniem. Chodzi bowiem nie o wyrównanie konkretnego uszczerbku, który wierzyciel musi wykazać, ale jako zryczałtowaną rekompensatę za koszty, które musi on ponosić w związku z odzyskiwaniem należności. Takie rozumienie przepisu koreluje z celami regulacji, założonymi w dyrektywie (...), czyli zwalczaniem opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych, zapobieganiem negatywnemu wpływowi opóźnień w płatnościach na płynność finansową, a co za tym idzie na finanse przedsiębiorstw. Przyznanie wierzycielowi prawa do jej żądania nie ma na celu pokrycia kosztów, jakie poniósł w związku z dochodzeniem należności w konkretnej transakcji; jest to kwota zryczałtowanych wydatków, jakie wierzyciel zazwyczaj ponosi w związku z dochodzeniem takich należności. Jednocześnie nie jest wykluczone badanie przez Sąd orzekający w sprawie, czy w okolicznościach konkretnej sprawy wierzyciel nie nadużył przyznanego mu prawa (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2015 r. III CZP 94/15).

Pozwana kwestionując roszczenie zarzucała, że strony nie określiły zgodnie terminów zapłaty za towary, a powódka nie była uprawniona do samodzielnego wskazania tego terminu, wobec czego zapłaty powinny następować i następowały w terminie 30 dni. Zaprzeczała również doręczeniu faktur w dniu ich wystawienia. Przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało jednak, że powódka była uprawniona do dochodzenia od pozwanej rekompensaty za koszty odzyskiwania należności.

Strony nie zawierały co prawda pisemnych umów, w których określiłyby warunki dostawy towarów i zapłaty należności za nie. Jednakże, warunki tej współpracy zostały ustalone przez strony w sposób dorozumiany zgodnie z art. 60 k.c. Zgromadzony materiał dowodowy wskazuje bowiem, że na początku współpracy strona pozwana zwróciła się o wystawianie faktur z odroczonym terminem płatności, wobec czego powódka określała w fakturach termin płatności na 7 dni od wystawienia dokumentu księgowego. W ramach trwającej łącznie 7 lat współpracy żadna ze stron nie kwestionowała takich warunków zawieranych umów. W szczególności, pozwana nie zwracała się o wydłużenie terminu płatności oraz nie wskazywała powodce, że jest on inny (krótszy) niż uzgodniono pierwotnie, co wskazuje, że pozwana akceptowała 7-dniowe terminy na zapłatę należności liczone od wystawienia faktur.

Co do kwestii samego doręczenia poszczególnych faktur, pozwana zaprzeczyła ich doręczeniu w dniu wystawienia, ale nie zaprzeczyła, że otrzymała te faktury później. Nadto, o odbiorze faktur świadczy również pokwitowanie tej czynności przez pracowników pozwanej poprzez złożenie podpisu albo złożenie podpisu i naniesienie pieczęci firmowej. Odnośnie do terminu odbioru faktur, to z zeznań świadka i przesłuchania stron wynika, że były one dostarczane pozwanej zazwyczaj wraz z zamówionym towarem, ewentualnie 3-4 dni po dostawie lub z kolejną dostawą. Biorąc natomiast pod uwagę częstotliwość wystawiania faktur, a więc także częstotliwość dostaw towaru przyjąć należało, że faktury były dostarczane pozwanej przed terminem płatności określonym w dokumencie, ponieważ dostawy

następowały zazwyczaj co kilka dni. Pozwana nie wskazała przy tym konkretnych faktur, które zostałyby jej doręczone po wyznaczonym terminie płatności, zatem nie wykazała okoliczności uzasadniających przesunięcie wymagalności należności.

Terminy zapłaty należności nie były sporne między stronami, zatem zasadny był wniosek, że pozwana nie uregulowała w umówionym terminie wymagalnych należności ze 130 faktur. Tym samym, skoro pozwana opóźniła się w zapłacie 130 faktur, a powódka nabyła prawo do naliczenia odsetek za opóźnienie w transakcjach handlowych od tych należności, powódce przysługiwało także prawo do naliczenia kosztów odzyskiwania należności od tych faktur w łącznej kwocie 22 529,53 zł i to niezależnie od tego, czy opóźnienie w zapłacie wynosiło kilka, kilkanaście lub kilkadziesiąt dni, czy też kilka miesięcy. Przepisy nie warunkują prawa do rekompensaty za koszty odzyskiwania należności od rozmiaru opóźnienia w zapłacie.

Brak było jednakże podstaw do zasądzenia odsetek. Kwota €40, jak stanowi wprost przepis art. 10 ust. 1 ustawy, stanowi rekompensatę z tytułu kosztów odzyskiwania należności. Ma zatem zbliżony charakter do kosztów sądowych, co do których przesądzone w orzecznictwie niedopuszczalność naliczania odsetek (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2011 r., III CZP 16/11). Dodatkowo zważyć należy, że obowiązek zapłaty odsetek stanowi dla dłużnika swoistą sankcję za niewykonanie świadczenia w terminie. Dopuszczenie możliwości naliczania odsetek od zryczałtowanych kosztów odzyskiwania należności, które realizują się właśnie na skutek nieterminowego uregulowania zobowiązania, prowadziłoby do nadmiernego obciążenia dłużnika i powstania piramidy roszczeń związanych z nieterminowym uregulowaniem zobowiązań.

Zarzut pozwanej o nadużyciu prawa z art. 5 k.c. nie zasługiwał na uwzględnienie. Dochodzenie rekompensaty za koszty odzyskiwania należności nie narusza zasady uczciwości kupieckiej, ponieważ stanowi realizację prawa określonego w ustawie. Bez znaczenia pozostaje natomiast, czy wierzyciel zgłaszał dłużnikowi roszczenia z tego tytułu na bieżąco, czy też wystąpił z roszczeniem obejmującym koszty odzyskiwania należności od kilku, kilkunastu, czy nawet kilkuset faktur. Należności z tytułu rekompensaty są bowiem wymagalne bez wezwania dłużnika do spełnienia świadczenia, zatem powinny być spełnione dobrowolnie. Jeśli natomiast dłużnik nie spełnia tego świadczenia, a wierzyciel nie dochodzi go na drodze postępowania sądowego, ryzykuje jedynie ewentualne przedawnienie tych roszczeń, co nie może być uznane za naruszenie zasady uczciwości kupieckiej. Jednocześnie, podkreślić należy, że zgodnie z tzw. regułą „czystych rąk”, na naruszenie zasad współżycia społecznego nie może powoływać się strona, która sama zasady te (lub przepisy prawa) narusza (zob. uzas. wyr. Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2011 r., I PK 135/10). Tymczasem, pozwana naruszyła obowiązujące przepisy oraz zasadę uczciwości kupieckiej, ponieważ uporczywie nie regulowała w terminie wymagalnych należności z tytułu sprzedaży towarów, a także bezzasadnie uchylała się od zapłaty rekompensaty za koszty odzyskiwania należności.

Mając na uwadze powyższe ustalenia faktyczne, na podstawie przywołanych przepisów, Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 22 529,53 zł i oddalił powództwo w zakresie odsetek.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 100 zd. drugie k.p.c. Z uwagi na zasądzenie całej dochodzonej należności głównej i oddalenie powództwa tylko w zakresie odsetek żądanych obok należności głównej, powódka jedynie nieznacznie uległa co do zgłoszonego roszczenia. Pozwana winna zatem zwrócić jej całe poniesione koszty procesu, tj. kwotę 4 744 zł, na którą składały się: 1 127 zł opłaty od pozwu, 17 zł opłaty skarbowej od pełnomocnictwa oraz 3 600 zł wynagrodzenia pełnomocnika (§ 2 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, w brzmieniu obowiązującym w dacie wszczęcia postępowania).